

PREOTUL MILITAR – SLUJITOR AL LUI DUMNEZEU ȘI AL OȘTIRII CREȘTINE

Pr.Ic.Stav. Col. Valentin Bețiu

În tot trecutul Bisericii strămoșești, preoții au fost alături de păstorii lor, împărtășind bucuriile și necazurile.

Trăirea religioasă constituie pentru om expresia unei constante etnice și, în consecință, o necesitate profundă, originală și universală. O dată cu primii pași în istoria sa, omul s-a dovedit ființă orientată spre transcendent, însetată după absolutul spiritual, absolut deosebit de relativitatea lumii înconjurătoare, care să-i dea sens existenței. Această necesitate indisolubil legată de ființa umană este element constitutiv al structurii sale psihice și, în același timp, factor determinant în manifestările afectiv-voluționale, intelectuale și de orice altă natură. Ea este prezentată pe toate coordonatele spațio-temporale ale existenței sale, exercitând o influență covârșitoare asupra majorității aspectelor vieții sale culturale, sociale, economice, politice, militare (chiar în societățile contemporane, în care a apărut fenomenul secularizării, se constată un eveniment religios foarte variat și se poate vorbi despre un „profan“ și chiar „ateism sacru“).

În istoria bimilenară a poporului român, a fost și o perioadă neagră, o pată care a umbrit sufletele creștine făcând uneori aproape imposibilă catehizarea tineretului și misiunea preoțească, și care s-a numit comunism.

Reînnoind, după aproape 50 de ani, firul tradiției instituției preotului militar în armata României (întreruptă la 22 august 1948), printr-o conlucrare Armată – Biserică se va încheia în anul 1995 un Protocol între aceste două mari instituții care la art. 1 prevede „În Armata României se reia activitatea de asistență religioasă, cu caracter permanent, care are menirea să răspundă cerințelor religioase, morale și spirituale ale militarilor și să contribuie la educația religioasă, patriotică, civică și etică a acestora“.

Acest Protocol va fi valabil până la adoptarea și apariția „Legii clerului militar și a asistenței religioase în armată“. (Legea nr. 195 – din 6 noiembrie 2000, publicată în Monitorul Oficial nr. 561 din 13 noiembrie 2000).

Prin acest „act reparator“ care este Protocolul, preoții militari se reîntorc în mijlocul ostașilor, acolo unde le este locul, contribuind la modelarea sufletelor celor de sub arme.

Reîntoarcerea preoților în mijlocul oștirii noastre este o bătălie câștigată datorită eforturilor constante ale factorilor responsabili din cele două instituții și datorită dorinței comune a preoților și militarilor noștri.

Biserica și Armata „sunt instituții fundamentale ale poporului român prin aceea că amândouă – și fiecare în parte – își legitimează ființa și ființarea prin câteva principii comune“.

- structură ierarhică;
- patriotism;
- tradiție înnoitoare;
- credință și credincioșie;
- sfințenie a jurământului;
- devotament;
- jertfa de sine (la nevoie viața).

Dificultatea rezidă în faptul că ele au regimuri diferite în ceea ce privește relația lor cu Statul. În timp ce Biserica e o instituție autonomă față de Stat (dar nu separată) Armata este, prin excelență, o instituție de stat [1].

Omul modern, trăiește azi într-o lume secularizată și primește de la mediu o mare influență. Există în epoca actuală diferite conflicte nu numai exterioare ci și interioare.

„Epoca noastră contemporană este stăpânită de un simțământ al absenței, o pierdere a identității personale, o schimbare între sentimentalitate și furie ceea ce se poate diagnostica la un pacient: - demență. Acest secol este cel mai dezvoltat științific, cel mai sentimental, cel mai religios, dar și cel mai criminal din istoria umanității“ [2].

Pentru aceasta trebuie ca Armata și Biserica să gândească și să contribuie la o corectă conlucrare în modelarea sufletească și trupeză a tânărului ostaș, omul de mâine, prin preoții militari și ofițerii (comandanții) de mâine.

Unde nu există conlucrare, unde nu există interes și totul se face prin prisma unui ordin primit de sus în jos, acolo nu poate fi vorba de modelare sau înțelegere.

De aceea trebuie ca lucrarea preotului militar și a ofițerului să fie nu una impusă de la gradat la subordonat ci una de modelare sufletească și trupeză a militarului de azi și a omului de mâine care, la rândul său va deveni modelator pentru generațiile viitoare.

Preotul, în istorie, s-a născut o dată cu religia, așa cum religia a apărut o dată cu istoria. Încă de pe când memoria omenirii nu mai păstrează amănunte, se știe că a existat preotul. Preotul a fost interpret, a fost mijlocitor pentru că din imemorabile timpuri oamenii au simțit nevoia unui interpret, a unui mijlocitor.

Preoții au existat cu mult înainte, din timpurile cele mai vechi și cu mult înainte de a începe istoria preoției Vechiului Testament. De ce? Pentru că Dumnezeu a existat înainte de a apărea creștinismul iar preotul este reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ, un „martor“ al dumnezeirii.

„La modul vremii, a existat preotul vremii“ [3]. El a fost, este și va fi cât va dăinui „cerul și pământul“ cu rolul lui bine determinat ca să se facă, prin jertfa de sine, tuturor – toate.

Dumnezeu este cel ce cheamă la preoție cum spune chiar Vechiul Testament în cartea I a Regilor „Dumnezeu l-a chemat pe Samuil“ [4]. Preoția ți se dă, nimeni nu poate să și-o ia, să se autointituleze preot „Omul a venit în lume gol pe pământ iar Dumnezeu îl alege și îl cheamă la el dându-i har pentru propovăduirea cuvântului divin „Dumnezeu m-a ales din pântecele maicii mele și m-a chemat prin harul Său“ [5]. Dacă preoția ar fi de la sine, cum ar mai fi sacră, sacerdoțiu? Numai pentru că nu este de la sine, ci de la Dumnezeu, ea e sacră. Preoția este deci un dar cum spunem, și noi în vorbirea curentă - „darul preoției“.

Mântuitorul folosește două metafore în legătură cu preoția. „Voi sunteți sarea pământului“ și „Voi sunteți lumina lumii“ [6]. Prin aceste metafore Mântuitorul stabilește definiția, dimensiunile, răspunsurile, ființa, trăsăturile, rolul și locul preotului în Biserică și în societate.

Preotul este chemat „să dea sens, să explice, să facă lucruri coerente, să sistematizeze, să definească, să completeze, fiindcă altfel, lucrările ar rămâne ca o mâncare fără sare, fără gust – de unde și expresia – e dezagustat de viață“ [7]

Marele preot – Iisus Hristos, când a trimis pe ucenicii săi în lume le-a zis: „Mergând învățați toate neamurile ...“. Le-a încredințat sarcina cea mai frumoasă, cea mai măreață

dar totodată și cea mai grea. „Păstorul sufletească conform misiunii sale dumnezeiești propovăduiește adevărul care rămâne în veci, învățând totodată și legea Domnului care rămâne neschimbată, chiar dacă cerul și pământul vor trece. Nu împărtășește numai anumitor categorii învățăturile religioase care luminează mintea și inima omului, ci tuturor celor ce așteaptă mântuirea și chiar și necredincioșilor care s-au rătăcit de la dreapta credință. În toate Duminicile și sărbătorile din cursul anului calendaristic, cuvântul lui Dumnezeu este vestit de gura preotului. Dacă te ajunge vreo supărare, dacă inima este adânc întristată sau ochii plini de lacrimi, dacă soarta îți este nemiloasă, dacă sufletul îți este la „răspântii de drumuri“ și nu găsești nici o alinare, dacă îngerul morții intră sub acoperișul casei tale, provocându-ți durere și întristare, atunci vine preotul „ca un stâlp al credinței“ și aduce mângâiere prin cuvântul Evangheliei.

Acesta este preotul, cu rolul său de binefăcător și tămăduitor al celor ce așteaptă mântuire.

Și dacă, după 50 de ani preotul militar își reia locul acolo unde de fapt a stat totdeauna, este vrerea lui Dumnezeu și rugăciunile și lacrimile oștirii române.

Este o onoare din cele mai alese pentru preotul militar să deschidă porțile sufletești ale ostașilor – de la soldat până la general – și nu oriunde ci într-o instituție de învățământ militar, sau într-o școală de aplicație, sau în oricare unitate militară acolo unde se pregătesc generații de ofițeri, apărători ai gliei străbune și generațiile de mâine.

Totuși, pentru o corectă înțelegere a statutului și rolului preotului militar aș dori în câteva cuvinte să vedem istoria apariției asistenței religioase în armată.

Evoluția celor două instituții fundamentale ale statului este indisolubil legată de istoria, deloc liniștită a poporului român. Cu cât încercările au fost mai mari, pericolele mai numeroase și grele, cu atât cele două instituții au trebuit să se mobilizeze întru salvarea ființei și credinței neamului nostru.

„Vremea de credință și de jertfă – exclama cu admirație ilustrul Nicolae Bălcescu – atunci când ostașii noștri îngenuncheau cu rugăciunea pe câmpiile bătăliilor și astfel îmbărbătați, Dumnezeu le da credință“.

În numeroase documente și în scrierile cronicarilor este menționată prezența preoților, alături de cei care îi păstoreau în rândul oștirilor românești, care au luptat prin secole pentru apărarea teritoriului străbun.

Nu lipsit de importanță în evoluția relației ARMATĂ–BISERICĂ este și faptul că doi dintre cei mai străluciți domnitori români, cunoscuți pentru actele de vitejie și pentru geniul diplomatic prin care au știut să salveze ființa națională au fost Ștefan cel Mare și Sfânt și Constantin Brâncoveanu, canonizați ca o recunoaștere a meritelor lor pe tărâm militar și bisericesc.

Șirul exemplilor ar fi nesfârșit, dar mă opresc la cei doi urmând ca domniile voastre să adăugați la cele două nume pe toți marii oameni ai acestui „neam de oameni vrednici“.

Primele încercări de integrare oficială a clerului în armată datează din vremea lui Alexandru Ioan Cuza. Atunci s-a preconizat crearea funcției de „preot de polc“ și înființarea câte unei Biserici în fiecare unitate a armatei permanente.

Data oficializării asistenței religioase în Armata României este 6 aprilie 1870 când a fost promulgat de regele Carol I, Înalțul Decret nr. 603, prin care este aprobat „Regulamentul pentru clerul din armata permanentă“. Acest regulament prevedea că fiecare regiment sau batalion independent „poate avea câte un preot din religia dominantă a României“ adică religia creștin-ortodoxă. Preotul avea grad militar și însoțea oștirea tot timpul.

În 1924 apare prima Episcopie a armatei cu sediul la Alba Iulia – oraș simbol al tuturor românilor – condusă de P.S. Iustinian Teculescu (1923-1924), urmându-i P.S. Dr.

Ioan Stoia (1925-1937) iar șirul se încheie cu P.S. General dr. Partenie Ciopron (1937-1948).

Atunci când instituția clerului militar a devenit o parte integrantă a armatei române, meritele sale fiind pe deplin recunoscute iar utilitatea și eficacitatea probate în focul a două războaie mondiale, va veni la putere regimul comunist, iar armata s-a văzut nevoită să renunțe la această instituție prin Decretul din august 1948, prin care Episcopia militară se desființează ducând la pieirea unei tradiții glorioase de alte și alte pierderi care au lovit dureros atât Armata cât și Biserica.

Reînvierea preotului militar este o mare realizare atât pentru Armată cât și pentru Biserică. Este adevărat că un preot militar nu poate vindeca „o rană” deschisă acum 50 de ani. Utilitatea și necesitatea preotului militar alături de păstoriții săi se va vedea în timp. Este greu să schimbi o mentalitate îndoctrinată pe parcursul a cinci decenii de ateism total. Este greu să îl faci pe un „om sub arme” crescut și educat în spirit comunist, să înțeleagă că nu preotul a luat locul secretarului de partid ci situația a fost invers.

Astăzi sunt aproape 100 de preoți militari repartizați în unități și mari unități ale armatei române și sunt asimilați gradelor militare de la maior la colonel în funcție de mărimea Garnizoanei.

Prin muncă asiduă, prin colaborare cu toți factorii de răspundere, de la cel mai tânăr ofițer și până la comandantul unității, prin rugăciune zilnică, prin prezența preotului militar în unitate (uneori 24 din 24 de ore) situația se va schimba.

Dacă preotul militar se va face a „tuturor toate” va fi primit și acceptat în „casta” armatei. Arma lui va fi în primul rând cuvântul, apoi blândețea, adaptarea la viața de cazarmă, înțelegerea, supunerea și dăruirea totală.

Misiunea preotului în structurile militare, atât în timp de pace cât și în timp de război, este aceea de a asigura o viață religioasă normală soldaților, subofițerilor, maiștrilor militari, ofițerilor și celorlalte categorii de personal din serviciul activ al armatei. Această misiune are un aspect instructiv, de cunoaștere și aprofundare a credinței și un aspect educativ, de a cultiva și dezvolta viața moral-religioasă și socială a militarilor.

Asigurarea vieții religioase morale se face prin oficierea de către preot a serviciilor religioase, administrarea Sfintelor Taine, o intensă activitate pastorală individuală și colectivă, asigurarea educației religios-morale, a ceremoniilor religioase, asistarea celor aflați în suferință ca și a celor din închisorile militare. Un rol important îl au în această direcție, spovedania, discuțiile duhovnicești individuale și colective cu caracter moral-religios sau etic, în vederea prevenirii unor abateri sau a recuperării celor ce au greșit.

Prezența și activitatea preotului în structurile militare reprezintă garanția exercitării plenare de către fiecare militar a credinței pe care o împărtășește, a asigurării idealurilor creștine și naționale, dar și a redresării compartimentului militarilor, în funcție de situația în care se află, conform cu percepțiile morale creștine.

În acest sens, preotul militar, printr-o înțeleaptă împletire a moralei creștine cu elemente de psihologie pastorală și sociologie, specifice mediului militar, își poate aduce aportul considerabil, împreună cu alți factori responsabili, la reușita acțiunilor și programelor menite să soluționeze problemele cu care se confruntă militarii. Este normal ca preotul să determine în structurile militare programe cu caracter religios-moral, etic, social care să stimuleze responsabilitatea militarilor, grija lor față de familie, prevenirea alcoolismului, a violențelor, a actelor de imoralitate sau insubordonare. De asemenea, făcând apel la cele mai intime resurse sufletești ale militarilor, corelate cu mesajul evanghelic, preotul militar poate preveni sau diminua stările de depresie create de separarea ostașilor de familie, de societate precum și eventualele tendințe de automutilare sau sinucidere cauzate de stres.

Un capitol important al prezenței preotului în structurile militare este acela de a fi alături de ostașii bolnavi în suferințele lor. Desigur că pentru aceasta există medici specializați care acordă asistență medicală la nevoie. Preotul militar, prin instrumentele duhovnicești și pastorale pe care le are la îndemână, poate pătrunde dincolo de rana trupească, poate pătrunde în sufletul ostașului. Alinarea suferințelor trupești prin încurajare, blândețe, bunătate, sunt mijloace de restabilire și menținere a sănătății trupelor.

Acordarea asistenței religioase bolnavilor și însoțirea muribunzilor pe ultimul drum de către preotul militar trebuie facilitată și asigurată și de comandanți, ca o expresie a umanismului creștin. Nimeni nu poate refuza accesul preotului militar la căpătâiul bolnavului sau a celui rănit, cu atât mai mult în structurile militare, pentru ostașii care și-au pus viața în pericol pentru apărarea țării, a poporului și a credinței.

Pentru ducerea la îndeplinire a acestor obiective și necesități ale preotului militar, el trebuie să colaboreze cu principalii factori de răspundere mai ales atunci când este vorba de o instituție de învățământ militar, pentru că viitorii studenți militari vor fi cadrele de mâine ale armatei române.

Știința conducerii este un proces complex, care ridică numeroase probleme inedite, determină întrebări la care nu se poate răspunde în afara unor ample confruntări de opinii, a unor temeinice experimentări prealabile. Fără îndoială, știința conducerii, aflată ea însăși în plin proces de modernizare și rapidă dezvoltare, este capabilă să furnizeze de pe acum un șir de principii și criterii, de metode și procedee apte a îmbogăți și a ridica pe trepte superioare comanda militară.

Pentru realizarea obiectivelor unei armate moderne și bine pregătite, pentru formarea unor viitoare cadre de conducere ale armatei de mâine trebuie ca actualii studenți militari – comandanții de mâine – să fie oameni cu vederi largi bazate pe o bună conlucrare cu toți factorii de răspundere: psiholog, medic, sociolog și nu în ultimul rând preotul militar.

Cele însăilate mai sus n-au putut prinde decât anumite linii generale ale rolului preotului militar în Armata modernă.

Depinde de credința fiecăruia, de cum îl acceptăm pe Dumnezeu și de cum îl facem cunoscut și semenilor noștri.

Note bibliografice

- [1] I.P.S. Bartolomeu Anania – Biserica și Armata, în Gândirea militară română, nr. 3/99.
- [2] Martin Gyöngyös Op, Maria Rotunda. Pfarrer und die Dominicanerbastei, nr. 48, septembrie-noiembrie 1995, p. 2.
- [3] I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Preotul în Biserică, în lume, acasă, p. 147.
- [4] I Regi III, 4.
- [5] Gal. I, 15.
- [6] Mat. V, 13-14.
- [7] I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., p. 149.